

Sygn. akt II AKa 16/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SA - Ewa Jethon (spr.)

Sędziowie SA - Zbigniew Kapiński

SA - Anna Zdziarska

Protokolant Adriana Hyjek

przy udziale Prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2020 r.

sprawy z wniosku F. Z.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 7 listopada 2019 r. sygn. akt XVIII Ko 71/19

- 1. utrzymuje w mocy wyrok w zaskarżonej części;*
- 2. wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym obciąża Skarb Państwa.*

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II AKa 16/20
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZEŚĆ WSTĘPNA		

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7 listopada 2019 r.

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

pełnomocnik wnioskodawcy

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

#

#

W zakresie oddalenia wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie ponad kwotę 20 000 zł, jak też w zakresie okresu zasądzenia odsetek

1.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

<u>2.1.1. Fakty uznane za udowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
<u>2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	

2.2. Ocena dowodów

<u>2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów</u>		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

<u>2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</u>		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

<p>3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków</p>		
Lp.	Zarzut	
	<p>1) obraza prawa materialnego tj.: art. 8 ust. 4 w zw. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - dalej: „ustawa lutowa” w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że w okolicznościach niniejszej sprawy sumą odpowiednią zadośćuczynienia, za krzywdę doznaną przez F. Z. na skutek zatrzymania w dniu 05 maja 1983 r. a następnie tymczasowego aresztowania do dnia 01 sierpnia 1983 r., w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego jest kwota 20.000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych);</p> <p>2) obraza przepisów prawa materialnego tj.: art. 8 ust. 4 w zw. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 361 § 1 i § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię, zawężającą w sposób nie umocowany w przepisach prawa pojęcie odszkodowania, niwecząc kompensacyjny charakter odszkodowania, wskutek czego Sąd I instancji błędnie zastosował rzeczony przepis, oddalając w całości zgłoszone żądanie;</p> <p>3) obraza przepisów prawa materialnego, tj.: art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie</p>	<p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p> <p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p> <p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p> <p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p>

	<p>i przyznanie odsetek ustawowych, podczas gdy we wniosku wnioskodawca domaga się odsetek ustawowych za opóźnienie;</p> <p>4) obraza przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia tj.: art. 424 § 1 i § 2 k.p.k. poprzez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku okoliczności, z powodu których Sąd przyznał jako kwotę zadośćuczynienia kwotę 20.000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych).</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>Zarzut 1. Niezasadność zarzutu obrazy prawa materialnego w postaci art. 445 k.c. wynika stąd, że Sąd I instancji rozstrzygnął zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i judykatury (tak np.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., V KK 413/04, LEX nr 149653), zgodnie z którym „dla wykładni pojęcia zadośćuczynienie, o jakim mowa art.552 k.p.k., miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego”. Przepisy art. 445 k.c. i art. 448 k.c. stanowiące niezależne podstawy dochodzenia roszczeń. Dominuje pogląd, uznający przepis art. 445 k.c. za lex specialis wobec ogólnej regulacji zawartej w art. 448 k.c. Orzecznictwo dotyczące sposobu określania zadośćuczynienia dochodzonego w trybie art.552 k.p.k. ukształtowane więc zostało w odniesieniu do</p>		

art. 445 k.c., które określa kryteria odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia.

Zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie wysokość ta nie może być nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia” w tym znaczeniu, że powinna być – przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego, utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa; nie może prowadzić do nadmiernego bogacenia się (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.04.1985, II CR 94/85, Lex nr 87/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.06.1999r., II UKN 681/98, OSNAP 2000/16/626, A. Szpunar: Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego, II CR 201/65, PiP 1967, nr 8 – 9, s. 419, Kodeks cywilny, komentarz, praca zbiorowa, Warszawa 1972, t. II, s. 1103 – 1109).

Zarówno treść poddanych przez Sąd Okręgowy ocenie dowodów, jak i poczynione w oparciu o nią ustalenia oraz ich analiza w kwestii określenia kwoty zadośćuczynienia – są prawidłowe.

Skarżący nie wykazał zresztą, aby Sąd meriti pominął jakiegokolwiek okoliczności kształtujące poczucie

krzywdy u F. Z.. Przeciwnie wręcz, środek odwoławczy zawiera powtórzenie za Sądem Okręgowym okoliczności, że był to pierwszy pobyt wnioskodawcy w warunkach izolacji penitencjarnej, ograniczenia kontaktu ze światem zewnętrznym zwłaszcza z rodziną i obawy o sytuację materialną rodziny. Uwzględnił także podnoszone w apelacji trudne warunki bytowe panujące w okresie PRL-u w więzieniach, w tym niehumanitarny sposób traktowania więźniów politycznych.

Oceniając rozmiar krzywdy uznał, że zachodzi istotna dysproporcja pomiędzy kwotą zasądzoną postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 kwietnia 1997 r. w sprawie So 17/96 zadośćuczynienia a należną rekompensatą. Wbrew twierdzeniu skarżącego wyczerpująco wykazał wartość przyznanego zadośćuczynienia na tle zasądzonych w podobnych okolicznościach kwot. Prawidłowo określił zasądzoną wówczas kwotę 2 400 zł. na tle średniego miesięcznego wynagrodzenia wynoszącego wówczas 1 061,93 zł., co wskazywało, że stanowiła ona nieco więcej, niż dwukrotność tej średniej. Biorąc więc pod uwagę, że średnia ta w czasie orzekania kształtowała się na poziomie, jak ustalił 5 084,56 zł., kwota zasądzona uzupełniająco zadośćuczynienia 20 000 zł, wyniosła jej prawie czterokrotność.

Skarżący kwestionując zasądzoną kwotę, jako rażąco niską nie wskazał jednocześnie żadnych szczególnych, nadzwyczajnych okoliczności, które nakazywałyby za okres niespełna trzech miesięcy przyznać dodatkowo kwotę 456 378, 56 zł.

Słusznie więc Sąd Okręgowy uznał ją za skrajnie wygórowaną i całkowicie nieadekwatną, oddalając wniosek ponad przyznaną wysokość.

Jako implikację przedstawionej oceny, uznać należało także niezasadność zarzutu 4 apelacji.

Oparte na zasadzie ryzyka roszczenie wnioskodawcy, dla jego uwzględnienia wymaga, aby doznana krzywda i poniesiona szkoda stanowiły adekwatne następstwo zdarzenia, które stanowi jego podstawę. Wymaga ono, aby pomiędzy nim a krzywdą i szkodą istniał bezpośredni, adekwatny związek przyczynowy. Sąd tym wymogom sprostał i wbrew zarzutowi skarżącego, opartego na treści art.424 k.p.k., zarówno w zakresie jego § 1 jak i 2, wyczerpująco wykazał w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku zarówno skutki niesłusznego skazania, jak i materialną wartość ich rekompensaty.

Zarzut 2. Niezasadność kwestionowania oddalającej części zaskarżonego orzeczenia w zakresie szkody wynika stąd, że rozstrzygnięto w tym zakresie postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 kwietnia 1997 r. w sprawie So 17/96 rekompensując dochodzoną szkodę poprzez przyznanie wówczas kwoty 1 800 zł. Z uzasadnienia postanowienia wynika, że pracodawca wypłacił F. Z. pobory za okres 3 miesięcy tymczasowego aresztowania w pełnej wysokości, wobec tego obszar ten nie wymagał kompensacji i tego wnioskodawca się nie domagał.

Natomiast kompensacja szkody objęła wydatki poniesione przez

rodzinę na dojazdy do aresztu do W. (5x16 zł), wartość przekazywanych F. Z. pięciu paczek po 30 zł każda i wynagrodzenie obrońcy z wyboru – w kwocie 1 500 zł. (półtorakrotność ówczesnego średniego wynagrodzenia.) (k.82, str.11 uzasadnienia).

Słusznie zatem uznał Sąd Okręgowy, że brak jest podstaw do uzupełnienia odszkodowania, jak i trafnie wywiódł w oparciu o treść art. 6 k.c., że wnioskodawca nie wykazał podstaw dochodzonego uzupełnienia odszkodowania. Apelacja nie czyni zadość temu wymogowi ograniczając się do stwierdzenia, że koszt dojazdów i paczek wyniósł wówczas 1 000 zł. Biorąc pod uwagę, że jest to kwota równoważna ówczesnemu średniemu miesięcznemu wynagrodzeniu, które aktualnie kształtuje się na poziomie około 5 tys. zł, wartość tę uznać należy, za nieadekwatną do wartości wymienionych pięciu dojazdów i paczek.

Sam wnioskodawca w tej kwestii natomiast w toku przesłuchania zeznał, że otrzymał odszkodowanie „za te dojazdy, paczki. Teraz też wnoszę o odszkodowania, bo mam szansę, jest możliwość to wnoszę jeszcze raz” - k.100.

Dodać należy, że słusznie zasądzono na rzecz wnioskodawcy zaskarżonym wyrokiem zwrot wynagrodzenia z tytułu ustanowienia pełnomocnika, dodatkowo uzupełniony postanowieniem z dnia 25 listopada 2019 r. zwrot wydatków na jego rzecz z tego tytułu.

Zarzut 3. także jest bezzasadny. Sąd Okręgowy zasądzając kwotę uzupełniającego zadośćuczynienia

wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia wyroku do dnia zapłaty, trafnie wywiódł, że odsetki od sumy pieniężnej należą się od daty, kiedy jest ona wymagalna. Ten szeroko osadzony w judykaturze pogląd wskazuje, że dla wymagalności kwoty zasądzonej z odsetkami niezbędne jest, aby była ona znana, a takiego warunku nie może spełniać kwota jedynie wnioskowana, zanim o słuszności tej wysokości nie zdecyduje sąd, jak w tym wypadku.

Kwestię wymagalności odsetek reguluje art. 359. § 1. Kodeksu cywilnego, który stanowi, że odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Postulowane przez skarżącego rozstrzygnięcie nie znajduje oparcia w cytowanym przepisie, jak i nie towarzyszy mu żadna oparta o realia prawne argumentacja autora apelacji. Tym samym zarzut, jako oczywiście niezasadny nie mógł zostać uwzględniony.

Wniosek

o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy dalszych dochodzonych kwot tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania.

zasadny
częściowo zasadny
niezasadny

Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Niezasadność wniosku apelacyjnego wynika z trafności ustaleń Sądu Okręgowego i nieuwzględnienia zarzutów apelacji, jak też braku

okoliczności, które należałoby
uwzględnić z urzędu.

**4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE
UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU**

1.

Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności

**5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU
ODWOŁAWCZEGO**

**5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej
instancji**

1.

Przedmiot utrzymania w mocy

**Zasądzone zadośćuczynienie w kwocie 20 000
zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia
uprawomocnienia wyroku do dnia zapłaty,
jak też w oddalającej części wniosek o
zadośćuczynienie i w pozostałym zakresie, oraz
o uzupełniające odszkodowanie.**

Zwięźle o powodach utrzymania w mocy

Nie uwzględnienie zarzutów apelacyjnych i brak
okoliczności, które należało uwzględnić z urzędu.

**5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej
instancji**

1.

Przedmiot i zakres zmiany

Zwięźle o powodach zmiany

**5.3. Uchylenie wyroku sądu
pierwszej instancji**

<u>5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylecia</u>		
1.1.		# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia		
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia		
<u>5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania</u>		
<u>5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku</u>		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
6. Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
--------------------------------	-------------------------

2	Wydatkami w postępowaniu odwoławczym obciążono Skarb Państwa, bowiem zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.
---	---

7. PODPIS
Ewa Jethon Zbigniew Kapiński Anna Zdziarska

1.3 Granice zaskarżenia			
Wpisać kolejny numer załącznika #			
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik wnioskodawcy		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	W zakresie nieuwzględnienia wniosku o zadośćuczynienie ponad kwotę 20 000 zł. i oddalenia wniosku o odszkodowanie, jak też odmowę zasądzenia odsetek ustawowych za okres od daty postanowienia z 1997 r.		
<u>1.3.1 Kierunek i zakres zaskarżenia</u>			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	W zakresie nieuwzględnienia wniosku o zadośćuczynienie ponad	

		kwotę 20 000 zł. i oddalenia wniosku o odszkodowanie, jak też odmowę zasądzenia odsetek ustawowych za okres od daty postanowienia z 1997 r.
#		
#		
<u>1.3.2</u> <u>Podniesione</u> <u>zarzuty</u>		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji.		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w zakresie podstawy prawnej odszkodowania i zadośćuczynienia	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. - obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia,	

	jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia		
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. - rażąca niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka		
#	art. 439 k.p.k.		
#	brak zarzutów		
1.4. Wnioski			
#	uchylenie	#	zmiana